
AUTORKA MEZI DVĚMA DISKURZY

INTERRUPTCE V LITERÁRNÍM DÍLE A V MEDIÁLNÍCH ROZHOVORECH KATEŘINY TUČKOVÉ

PAVOL RANKOV

AUTHOR IN BETWEEN TWO DISCOURSES: ABORTION IN A LITERARY WORK AND MEDIA INTERVIEWS BY KATEŘINA TUČKOVÁ

The aim of the transdisciplinary case study is to analyse how the topic of abortion is captured in the novel *Bílá Voda* by Kateřina Tučková and how it is interpreted in the discourse of the author's media interviews. The novel characters Agnieszka, Maciek, Lena, sister Evarista, a Polish priest, and priest Stauber took a position on abortion in internal monologues or verbal statements; they use explicitly naturalistic arguments against abortion. The ideological message of the novel is unequivocally and repeatedly pro-life. In her media interviews though, the author declares that she rejects the Catholic church's stance on a woman's right to make decisions about her body; more importantly, she repeatedly emphasizes that the idea of the right to an abortion was included in the novel from its initial version as its main pillar. The comparison of the novel's narrative with the author's media interviews shows their mutual inconsistency. Analytical psychology of C. G. Jung explains this situation; a work of art is rooted in the collective unconscious and transcends the personality of individual creator. During the writing process, unconscious archetypes inherited from generations of ancestors manifest themselves as compulsive automatisms that cannot be influenced by the author's will and reason. The modern feminist pro-choice attitudes are present in the rational component of the psyche of K. Tučková, but as a writer she has become a tool verbalizing the basic archetype of motherhood.

Keywords: *Bílá Voda*; Kateřina Tučková; Carl Gustav Jung; abortion

ÚVOD

Kateřina Tučková je známá jako autorka románů tematizujících události 20. století *Vyhnání Gerty Schnirch* (2009) a *Žitkovské bohyně* (2012), za které získala knižní a čtenářské ceny i literární ocenění (Magesia Litera, Cena Josefa Škvoreckého, Český bestseller) a také cenu Ústavu pro studium totalitních režimů (Cena za svobodu, demokracii a lidská práva). Totéž platí o posledním románu *Bílá Voda* (2022), který dosáhl velkého čtenářského úspěchu (náklad 125 000 výtisků) a získal jednu z prestižních literárních cen (Státní cena za literaturu). Stal se knihou roku v anketách *Lidových novin*, kde hlásují osobnosti kulturního života, a *Deníku N*, kde zvítězil u odborníků i veřejnosti. Obec Bílá Voda, v níž se příběh odehrává, se stala cílem „literárních turistů“ (MITROFANOVOVÁ 2022, 6). V roce 2023 vyšel román také v limitovaném nákladu s ilustracemi Jaromíra 99 (náklad 2500 výtisků). Zásadním ohlasem díla jsou také inscenace ve Stavovském divadle v Praze a v Městském divadle v Brně. *Bílá Voda* vzbuzuje „vášnivé diskuse literárních kritiků“ (TOMEČKOVÁ 2023) a zároveň „má dva životy. Jeden je literární [...]. Druhý je takříkajíc společensko-kulturní“ (SEDLÁČEK ET AL. 2023).

Stejně jako v předchozích dílech i v *Bílé Vodě* Kateřina Tučková volně pracuje s historickými fakty. Příběh se odehrává ve dvou časových pásmech. Historická linie prostřednictvím osudů fiktivního řádu *Panen svaté Anežky České* (hlavně sester Tobie a Evaristy) zachycuje pronásledování řeholnic po únoru 1948, zatímco současná linie líčí především pobyt bývalé novinářky Leny v klášteře. Ideovým leitmotivem je emancipace žen v katolické církvi, román je však bohatý i na další tematické vrstvy. Jedna z nich je zaměřena na mladou ženu, která podstoupila interrupci.

1 ANALÝZA ROMÁNOVÉHO NARATIVU O INTERRUPCI

Tato multidisciplinární studie komparuje téma interrupce v románu *Bílá Voda* jako prototextu a v mediálních rozhovorech autorky jako

sekundárních metatextech. Analýza románového narativu se soustřeďuje na všechny fragmenty textu, které souvisí s interrupcí; přímo se jí zabývá sedmnáct stran (TUČKOVÁ 2022, 169–177, 220–222, 180–184), nepřímo několik dalších vět (IBID., 209, 224, 236, 405, 419, 423 a 487).

Ve stati jsou používány anglicismy *pro-choice* a *pro-life* v jejich nejobecnějších významech. Podle postoje *pro-choice* je interrupce přípustná v kterémkoli stadiu vývoje plodu bez jakýchkoli vnějších omezení, pokud se tak těhotná žena rozhodne, podle *pro-life* interrupce není přípustná za žádných okolností a v žádném stadiu vývoje plodu, protože lidský život si zasluhuje absolutní ochranu od početí (SÝKORA 2012, 9), reálně je názorové spektrum ve společnosti mnohem členitější, a to zejména v otázce, do které fáze těhotenství je interrupce akceptovatelná.

1.1 DŮVODY A OKOLNOSTI PŘEDCHÁZEJÍCÍ INTERRUPCI

V románovém zpracování interrupci na klinice v Čechách podstoupila osmnáctiletá Agnieszka z polského venkova. Podrobnosti se čtenář dozvídá z Agnieszčina rozhovoru s Lenou. Klíčovým momentem bylo, že Agnieszka otěhotněla, když ji znásilnil snoubenec Maciek.

„Jak se ani on neptal, co bych chtěla, jak si vzal, co mu přece už stejně patřilo, přehnutá o zábradlí, se sukní přes hlavu, chycená v kleštích jeho paží, třesla jsem oči na hladinu rybníka [...], ale co já? Kdo se ptal co já? Jakou váhu mělo moje ne? Žádnou“ (TUČKOVÁ 2022, 175).

Agnieszka byla do té doby jen submisivní dcera, která se má podvolit rodině, včetně souhlasu s manželstvím s násilníkem.

„Dokonce i matka se sestrou, všichni kolem mě, kolem hloupé nevědecké dcery, které je potřeba vysvětlit [...], však stačí málo, stačí

jen abys poslechla, však on už ti to farář vysvětlí, on ti rozmotá, co máš v té své tupé palici pomotané“ (TUČKOVÁ 2022, 174).

Kněz také naléhal na Agnieszku, aby se provdala za Mačka. Přislíbila to, ale kněz nadále pochyboval: „[...] rozumím, kývla jsem, víc mi z pusy nevyšlo, požehnání jsem ale stejně nedostala, kněz se dál mračil“ (IBID., 175).

Potom Agnieszka Leně popisuje útěk do Varšavy ke kamarádce, která „studovala na univerzitě [...], s vlasy na jedné straně vyholenými, na druhé jí splývaly pod bradu, byl to teda hodně zvláštní účes, v ruce držela cigaretu“ (IBID., 176). Když se přítelkyně dozvěděla, co se stalo, „byla vážně vyděšená, [řekla] co budeme dělat, opakovala pořád dokola a pak otevřela počítač a něco vyhledávala, četla, telefonovala a já [Agnieszka] vedle ní jen seděla“ (IBID., 176). Takže při rozhodnutí o interrupci i při jejím organizování byla iniciativní tato zjevně liberální kamarádka. Agnieszka rozhodnuta nebyla, dodatečně Leně říká, že v klíčovém momentě

„[...] jsem si vůbec nebyla jistá, jestli je tohle lepší [...], kterou z těch cest jsem si měla vybrat? Ale kývla jsem a jely jsme za nějakou doktorkou do Čech, bylo to v noci, kdy je prý na klinice menší provoz, brečela jsem předtím, když jsem se svlíkala, i pak, když už bylo po všem“ (IBID., 176).

Když pak Agnieszce na klinice navrhli, aby se uchýlila do kláštera, kde se o ni postarají, mlčela, „zase kývala, bylo mi to jedno“ (IBID., 176).

1.2 MAČKŮV A AGNIESZČIN NÁZOR NA INTERRUPECE

Tomuto Agnieszčinu monologu však předchází kapitola popisující teatrální útok Mačka na Agnieszku jako jakýsi symbolický trest za interrupci. Maciek prudce pověsil Agnieszce na krk králíka staženého z kůže a navlečeného v kojenecké košilce: „obnažené maso na Agnieszčině hrudi, vyceněné zuby a slepě vypoulené oči [...], zpřelámané

králíčí hnáty visící z otvorů dětské košilky, již prosakovaly krvavé skvrny“ (TUČKOVÁ 2022, 171). Přítomná Lena si pomyslela, že králík „opravdu vypadal jako mrtvé, v rubáši zabalené děcko“ (IBID., 173). Maciek křičel, že Agnieszka jeho dítě zavraždila.

„Za to, jak jsi naložila s mým synem, smaž se v pekle! [...] Nevinně prolitá krev volá k Bohu o pomstu a ta přijde! Za to, žes mu nechala rozdrtit hlavu, rozmačkat tělo, urvat ruce a nohy, za to budeš pykat před Božím soudem! Bůh je spravedlivý a nenechá vraždu bez trestu“ (IBID., 171).

Agnieszka si uvědomuje pro-choice důvody pro své rozhodnutí, je to nejen znásilnění, ale i „hrůza“ manželství: „Maciek, jeho dítě, pak další jeho děti, které mnou budou prolézat jak potrubím“ (IBID., 175). Ale ani to zpětně už nepovažuje za argumenty omlouvající interrupci, proto říká: „nenávidím samu sebe, nenávidím, co jsem udělala“ (IBID., 174).

„V té chvíli byla důležitá jen jedna věc, a to bylo to děcko, rozcupovaný chumel slizu a krve na dně kbelíku [...], jako by svět ztratil tvary, barvy, jako by zmizely zvuky a vůně, všechno pohltila nicota, kterou jen občas probleskne špína a nenávist, stále stejně palčivá, štiplavá, bodavá, nikdy nezmizí, stejně jako už nikdy nevrátím, co jsem udělala“ (IBID., 176–177).

Pocit viny připomínající postabortivní syndrom přetrvával, i když v klášteře sloužily zádušní mši za „plod Agnieszčina života“ (IBID., 221). Lena si tehdy pomyslela, že Agnieszka se „zkroušeně hrbila“ (IBID., 218):

Shrbená, s pramínky nemytých vlasů sepnutých ve dvou splihlých culících, s tváří zbrázděnou hlubokými stíny, klečela před oltářem, jako před popravčím špalkem. Učiněný uzlíček neštěstí

[...], jednomu by při pohledu na ni usedalo srdce [...], se tu Agnieszka kajícíně choulí [...] pod tíhou svědomí chátrá a schází“ (TUČKOVÁ 2022, 220–221).

Maciek a Agnieszka mají komplementární názory venkovského prostředí, které tvoří „ostatní dobří katolíci“ (IBID., 174). Agnieszka na formulace „rozcupovaný chumel slizu a krve na dně kbelíku“ je obdobou Mačkových slov „rozdrtit hlavu, rozmačkat tělo, urvat ruce a nohy“. Jsou to pro-life vyjádření bez argumentů. V této souvislosti jedna z recenzentek konstatuje, že román „temně zobrazuje potraty“ (DOBŘICKÁ 2022).

1.3 LENIN NÁZOR NA INTERRUPTCE

Lena byla novinářka, opakovaně je zmíněn její alkoholismus a promiskuita. „Lena se dávala zadarmo [...], přimknout se k někomu na špinavých záchodcích baru anebo v nedalekém hotelu“ (TUČKOVÁ 2022, 261), „s pachutí po společníkovi, na kterého se snažila co nejrychleji zapomenout“ (IBID., 501), „se ve městě chová jako sprostá běhna“ (IBID., 260). Věděla, že pro okolí je „štětka. Coura. Páchnoucí hanbou na sto honů. Neví ani, s kým to [děcko] má“ (IBID., 435).

Lena přišla do kláštera z psychoterapeutických důvodů, v izolaci se chce zbavit závislosti na alkoholu a určitého traumatu. Lena si přináší „těžký batoh závislostí, nezvládnutých vztahů (k partnerům, rodičům i synovi) a starých hříchů“ (JAŠKO 2022), „bojuje i s vlastními démony, z nichž snaha dodržet abstinenci je ještě tím asi nejslabším“ (LIŠKA 2022). Je to „bývalá alkoholička s bolavou duší, která nevěří v Boha“ (NAGY 2022, 13).

Důležité je, že Lena je „křesťanstvím v podstatě nedotčená“ (FARNÁ 2022), má „ke starým řádovým sestrám spíše negativní vztah, pokládá je za jakési fosilie, které přežily svou dobu“ (LIŠKA 2022), „ze všeho nejméně ji láká trávit čas v modlitbách s mniškami“ (BAĐURA 2022). V románu se opakovaně popisuje, jak v klášteře „narůstal v Leně při pohledu na množství hábitů a objemných čepců

(i navzdory lékům navozené otupělosti) odpor“ (TUČKOVÁ 2022, 39), „na řeči o životě v Kristu však Lena neměla náladu“ (IBID., 127). I po několika měsících Lena tvrdila: „já jsem neznaboh a nehodlám na tom nic měnit“ (IBID., 487).

K církvi a víře neměla žádný vztah, tam kde vyrůstala, se na křesťany pohlíželo jako na bytosti nacházející se na nižších příčkách evolučního vývoje. Oni k životu ještě potřebují svého krutého, trestajícího Boha, zatímco všichni ostatní se můžou svobodně a bez výčitek věnovat radostem života. Tak to vnímala i ona (IBID., 213).

Když se Agnieszka svěřila Leně, že by se chtěla stát řeholnicí, Lenin ateismus přechází do nenávistného antiklerikalismu:

„Takže se pro Pánaboha anebo spíš pro příslib odpuštění, který vymyslel kdovíjaký chytrák, hodláš nechat zotročit. Taková navivita! [...] Jdi se bodnout s tím svým zatraceným Bohem! Žádný není!“ (IBID., 103).

Během toho, co Lena poslouchala Agnieszčino vyprávění o interrupci, „nedokázala pochopit, jak by vůbec někdo mohl zadusit rodící se život, jak by někdo mohl žít dál s vědomím, že zabil své dítě, krev své krve, tělo svého těla“ (IBID., 177). Během zádušní mše si říkala, „že tu před nimi klečí osoba, která na vlastním děcku porušila to nejdůležitější přikázání: Nezabiješ [...]. Taková jako ona [Agnieszka] má právo leda tak na trest!“ (IBID., 221). Lena o interrupci uvažuje ve shodě s naturalistickými popisy Mačka a Agnieszky:

Ona Agnieszku litovat nemohla, ona totiž při pohledu na ni viděla něco jiného. Zárodek děcka [...], velkého jako fazolka, se sehnutou hlavou, s drobnými údy, s miniaturním, ale pravidelně tepajícím srdcem, viděla zárodek budoucího života, pohupující

se v bezpečí lůna, než ho náhle uchvátil prudký vítr, přetnul mu nitku páteře, rozdrtil hlavu, roztrhal tělo a po kusech ho vynesl trubičkou, aby skončilo jako krvavý plivanec na dně plastového kýblu. Něco takového je přece proti přírodě, proti všemu, co dělá člověka člověkem, něco takového se přece nedá pochopit, natož odpustit! (TUČKOVÁ 2022, 220).

I později Lena plod označí za „Agnieszčino nenarozené dítě“ (IBID., 236). Takový pro-life postoj Leny překvapuje, ateistka s promiskuitní minulostí by snad mohla alespoň akceptovat pro-choice postoje.

Možným důvodem by mohla být tragická smrt Lenina syna. Jako svobodná matka a alkoholička ho předala do péče rodičům, i když chlapec po ní toužil: „Maminko, neodjížděj!“ (IBID., 504), „Nenechávej mě tu, maminko! [...] Až budu velký, vezmeš si mě k sobě, maminko?“ (IBID., 550). Lenin otec pak z chlapce vychoval sociopata a nakonec Lena nedokázala zabránit jeho tragické smrti (IBID., 536–541). Proto se Lena pokusí o sebevraždu (IBID., 12) a dlouhodobě trpí pocitem viny. Domnívá se, že není „o nic lepší než Agnieszka“ (IBID., 437), „nechala svého syna chátrat a hnít jako červivé jablko, slepá a hluchá k jeho pomalému úpadku“ (IBID., 591). Pravděpodobně proto si v souvislosti s Agnieszčinou interrupcí myslí, že „co by za to jiné daly, za štěstí přivést na svět zdravé dítě, učit ho prvním krůčkům, prvním slovům“ (IBID., 220).

1.4 NÁZORY KNĚŽÍ NA INTERRUPTCE

Polský kněz chtěl v Agnieszce vzbudit radostná mateřská očekávání a zmiňoval argumenty proti interrupci:

mluvil o hanbě a o tíze svědomí, které mě sežere zaživa, a pak o právu na důstojný život, o malých nožičkách, ručičkách, o kráse mateřství, o hlasu děcka, o slzách v očích, když poprvé řekne mámo (TUČKOVÁ 2022, 174–175).

V románu je rozsáhlý rozhovor mezi čestným knězem Stauberem a komunistickým ministrem zdravotnictví Plojharem, ten je exkomunikovaným knězem. Plojhar informoval Staubera, že se připravuje československý potratový zákon, který zdůvodňoval, „jako by citoval z nějaké propagační brožury [...]. Zastaralý pohled na úlohu ženy coby rodičího aparátu musí se změnit!“ (TUČKOVÁ 2022, 180). Použil při tom i pro-choice argumenty, že „příčina sociální bídy proletářských žen bude tímto vyřešena!“ (IBID., 180), aby se nestávalo, že „zajdou k andělíčkářce, protože jim chudoba mateřství nedovolí“ (IBID., 181). V kontextu příběhu je však argumentace nemorálního komunistického ministra cynická.

Naopak, kněz Stauber považuje interrupci za vraždu „krutě účtující s posvátným darem života“ (IBID., 180). Stauber nezohledňuje situaci ženy, protože

„copak lze vzít život jednomu, aby se jinému dařilo lépe? [...] Pokud takový zákon projde, zvolí ho tisíce nezodpovědných za východisko [...], přinášejíc smrt nebohým nenarozeným a věčné zatracení jejich matkám i těm, kdo by jim pomáhal“ (IBID., 182).

Na tomto místě autorka využila i emočně vyhrocený obraz symbolicky potvrzující vražednost potratu. Opilý Plojhar „svrhl sklenici, z níž se po bílém ubrusu rozběhlo rudé moravské víno. Na tuhé, škrobené látce vypadalo jako právě prolitá krev, a při tom pohledu zbledl i on“ (IBID., 183). Celkové poselství Plojharova rozhovoru se Stauberem je jasně pro-life.

Románový řád *Panen sv. Anežky České*, kam se Lena a Agnieszka uchýlily, je v rámci katolické církve velmi nekonformní, jeho součástí je i vysvěcená žena-kněz Evarista. Ale i takový řád se vyslovuje proti potratům. V klášteře byla sloužena zádušní mše za „plod Agnieszčina života“ (IBID., 221) jako za zemřelého člověka. Evarista prosí Bohořodičku, „přijmi k sobě plod Agnieszčina života, který jsi znala a mi-

lovala, už když rostl v jejím lůně“ (TUČKOVÁ 2022). To je ztotožnění se s učením katolické církve, že plod (fetus) je již člověkem. I sestra Bohdanka vzpomínala, že to byl večer, „co se sloužilo rekviem za Agnieszčino dítě“ (IBID., 224).

V románu se později vyskytují i další epizody se zmínkami o interrupcích. Syn amorálního biskupa Havraje se o Agnieszce s hněvem vyjádřil, že je „coura, která zabila vlastní děčko“ (IBID., 419). Řálová sestra Marta vzápětí ironicky parafrázuje jeho slova: „Kriminálnice, běhny a coury, co se stydí dovolat Pánaboha, a k tomu vražedkyně neviňátek“ (IBID., 423), čímž má na mysli, že v klášteře nejsou hříšnice, ale kajícnice (za hříchy). Také recenzentka Čopjaková píše, že k představené kláštera „jsou nešťastníci a nešťastnice přitahováni magneticou silou [...], není hříšníka, před kterým by zavřela bránu kláštera, natož své srdce. Součástí komunity se může stát mladá žena, která podstoupila interrupci, i bývalá sadistická bachařka“ (ČOPJAKOVÁ 2022).

Přitom jiné recenze tvrdí, že v románu „na církevní dogmata není brán zřetel“ (ZIEGLER 2022), čímž „Tučková nepochybně namíchne křesťanské konzervativce“ (KLÍČOVÁ 2022). Celým románem se nese výrazná kritika katolické církve – biskupů, duchovních, hnutí *Pacem in terris*, laických věřících, dokonce i tajné církve (např. 70, 148, 363, 383, 472, 489, 425, 427, 492, 499, 500, 528, 609, 621, 654, 656). Proto Adam Tomáš ve své recenzi konstatuje, že „kniha syntetizuje takřka všechny problémy, které si s církevním prostředím dnes spojujeme“ (TOMÁŠ 2022). Základní křesťanské dogma o panenském početí Krista v románu dvakrát zpochybňuje samotná Bohorodička(!) – během vidění sestry Tobie (TUČKOVÁ 2022, 209) i v rozhovoru s Lenou (IBID., 487).

Přesto v textu není jediné místo, kde by tyto sestry připouštěly i pro-choice argumenty. Tato ideová pozice řádu se potvrzuje i v úplném závěru. Bývalá hříšnice Lena, která se tehdy už stala představenou řádu, přijímala do kláštera ženu unikající před týrajícím manželem. Tato žena má „břicho nadité životem“ (IBID., 677), její příchod byl plánován, ale Lena interrupci (zjevně) nedoporučovala.

2 ANALÝZA DISKURZU MEDIÁLNÍCH ROZHOVORŮ AUTORKY

Román *Bílá Voda* je doprovázen rozhovory Kateřiny Tučkové pro nejružnější média (jsou archivovány i na webu vydavatelství Host). V naší studii reflektujeme rozhovory do července 2024. V těchto metakomunikátech je román interpretován autorkou i osobou, jež klade otázky. Tato analýza zkoumá i širší kontexty, které by mohly osvětlovat autorčiny názory.

2.1 PROCES VZNIKU ROMÁNU

Tučková o psaní románu říká: „celých deset let jsem nad tématem přemýšlela“ (KROUPOVÁ A TUČKOVÁ 2022), „deset let jsem žila s postavami, které se hluboce prorýsovaly do mého běžného života“ (NĚMEC A TUČKOVÁ 2023, 4), „téma mě provázelo celých deset let, a v podstatě celou tu dobu jsem k němu něco načítala a hledala. Knihu jsem pak psala na třiokrát“ (VLČKOVÁ A TUČKOVÁ 2022). I finální verzi četla „nejmíň desetkrát“ (VRTÍŠKOVÁ NEJEZCHLEBOVÁ A TUČKOVÁ 2022). Autorka vzpomíná hlavně vcitování se do postav: „Postavy mám v sobě zapuštěné mnohem hlouběji než ty z předchozích knížek“ (VRTÍŠKOVÁ NEJEZCHLEBOVÁ A TUČKOVÁ 2022), „tohle byla moje nejprožitější kniha“ (MÁZDROVÁ A TUČKOVÁ 2022). Analogická vyjádření jsou i jinde (BLAŽEK, SKÁCELOVÁ A TUČKOVÁ 2023; NĚMEC A TUČKOVÁ 2023). Takže *Bílá Voda* není „intuitivní výlev, který by odbřemenil traumatické emoce“ (KUBÍK A TUČKOVÁ 2023).

Recenzenti text označují za „promyšlený“ (KLÍČOVÁ 2022; NE-DOŠÍNSKÁ 2022; ŘÁDNÁ 2022; SCHEINOSTOVÁ 2022), protože se autorka do postav dokázala vžít (SVOBODA 2022; ČERNÝ 2022). „Tučková není rozervaná umělkyně, která by čekala na inspiraci a psala u vytržení, ale svědomitá a precizní výzkumnice“ (KUBÍČKOVÁ 2022), „zná pravidla, má extrémní cit pro řád, je pečlivá“ (SVOBODA 2022). Podle jiných recenzí však detailní uvažování vedlo ke schematismu: „Tato chirurgická práce ovšem zahrnuje i opakování

některých kliše“ (PAVLOVA 2022), „postavy jsou příliš schematické“ (ČERNÝ 2022), „postavy působí schematicky“ (ČOPJAKOVÁ IN ČOPJAKOVÁ, CHUCHMA A NAGY 2022), „problém s některými postavami pro jejich až příliš deklarovanou schematičnost“ (KOLÁŘOVÁ in KOLÁŘOVÁ A VYBÍRALOVÁ 2023).

2.2 ANGAŽOVANOST AUTORKY

Tučková je společensky angažovaná, což se odráží i v její tvorbě: „Pořád věřím, že literatura může proměňovat myšlení lidí“ (KOPÁČ A TUČKOVÁ 2022), „považuji za podstatné [...], aby spisovatel fungoval trochu i jako veřejný intelektuál, aby dal najevo svoje postoje“ (BLAŽEK, SKÁČELOVÁ A TUČKOVÁ 2023), „k feminizmu [se] hlásím, takže se do mých knih asi nějak otiskuje“ (HATAŠOVÁ A TUČKOVÁ 2022). I porota Státní ceny za literaturu konstatovala, že „otvírá málo známá historická a společenská témata a pomáhá je zpřístupňovat veřejnosti“ (ZUNOVÁ 2022).

Autorka zamýšlela, aby *Bílá Voda* vyzněla feministicky, vysvětluje, že oproti skutečným řeholnicím, se kterými se setkala, jsou ty v románu „emancipované, nekompromisní a oddané myšlence svěcení žen na katolické kněze“ (SMEJKALOVÁ A TUČKOVÁ 2024). Také recenzenti vesměs tvrdí, že *Bílá Voda* je feministický román argumentující pro emancipaci žen v církvi (ČOPJAKOVÁ 2022; ČOPJAKOVÁ IN ČOPJAKOVÁ, CHUCHMA A NAGY 2022; EDER 2022; FLEYBERKOVÁ IN NEZBEDA ET AL. 2022; KLÍČOVÁ 2022; KUBÍČKOVÁ 2022; KUBÍKOVÁ 2022; NAGY 2022; RYŠKOVÁ IN SEDLÁČEK ET AL. 2023; TABERY IN SEDLÁČEK ET AL. 2023; TOMÁŠ 2022; TORČÍK 2022; VÁPENÍČKOVÁ BILÍKOVÁ 2022; VLASÁK 2022).

2.3 AUTORKA A NÁBOŽENSKÁ VÍRA

Tučková říká, že během psaní románu prožívala světonázorové hledání a reflektovala své katolické kořeny.

[...] snažila [jsem se] co nejvíc porozumět vnitřnímu světu svých postav a zároveň jsem cítila, že bych si po některých ne-

příjemných životních zkušenostech měla ohledat křesťanské kořeny své rodiny. Příbuzní z otcovy strany totiž byli katolíci, takže jsem v dětství jejich prostřednictvím víru a církevní život poznala. Když se rodiče rozvedli, tak jsem sice vyrůstala v ateistickém prostředí, ale před několika lety jsem si potřebovala ujasnit, jestli by víra nenabízela cestu i mně [...], začala jsem se účastnit církevního života (MACA A TUČKOVÁ 2022).

Analogicky se vyjadřuje i v dalších rozhovorech (BALAŠTÍK A TUČKOVÁ 2022; BOHÁČKOVÁ A TUČKOVÁ 2022; JANČÍKOVÁ A TUČKOVÁ 2022; KADLECOVÁ A TUČKOVÁ 2022a; KUBÍČKOVÁ A TUČKOVÁ 2022; MÁZDROVÁ A TUČKOVÁ 2022; PODSKALSKÁ A TUČKOVÁ 2022; POLÁČEK A TUČKOVÁ 2022; ŠULCOVÁ A TUČKOVÁ 2022; VRTÍŠKOVÁ NEJEZCHLEBOVÁ A TUČKOVÁ 2022; ZLAMALOVÁ A TUČKOVÁ 2022).

Autorka ale uvádí i nepříjemné vzpomínky na domácí násilí ze strany otce a mlčení jeho katolické rodiny:

Otec, pocházející z příkladně katolické rodiny, byl schopen před mýma očima týrat mou mámu, a ačkoli to jeho příbuzní věděli, nikdo nezasáhl. To byla moje první zkušenost s pokrytectvím společenství křesťanů (BALAŠTÍK A TUČKOVÁ 2022, 10).

I tuto skutečnost zmiňuje vícekrát (KADLECOVÁ A TUČKOVÁ 2022a; KLÍČOVÁ A TUČKOVÁ 2022; KUBALOVÁ A TUČKOVÁ 2023; MACA A TUČKOVÁ 2022; RACHMANOVÁ A TUČKOVÁ 2024; VRTÍŠKOVÁ NEJEZCHLEBOVÁ A TUČKOVÁ 2022).

Tučková se nakonec nestala praktikující katoličkou, protože odmítla akceptovat nerovnoprávné postavení žen v církvi, zejména to, že ženy nemohou být svěceny za kněze.

Necítila jsem se patřičně, a to i kvůli skutečnosti, že jsem [...] u oltáře [...] vídala jen samé muže. Měla jsem dojem, že ženám

je vyhrazeno být pouze pasivně naslouchajícím, příkyvujícím davem v lavicích, což ve mně evokovalo pocity bezvýznamnosti a bezmoci [...]. Katolická církev by tu měla být pro všechny, měla by poskytovat bezpečnou náruč všem (VRTÍŠKOVÁ NEJEZCHLEBOVÁ A TUČKOVÁ 2022).

Autorčina kritika církve z feministického úhlu pohledu se opakuje i s vysvětlením, že jde o otázku moci v církvi (BALAŠTÍK A TUČKOVÁ 2022; BOHÁČKOVÁ A TUČKOVÁ 2022; EISENHAMMER A TUČKOVÁ 2022; JANČÍKOVÁ A TUČKOVÁ 2022; JÁNOŠOVÁ A TUČKOVÁ 2022; KADLECOVÁ A TUČKOVÁ 2022b; KLÍČOVÁ A TUČKOVÁ 2022; KOPÁČ A TUČKOVÁ 2022; KUBÍČKOVÁ A TUČKOVÁ 2022; MACA A TUČKOVÁ 2022; NOVOTNÁ A TUČKOVÁ 2024; PODSKALSKÁ A TUČKOVÁ 2022; POLÁČEK A TUČKOVÁ 2022; SCHULZOVÁ A TUČKOVÁ 2022; SMEJKALOVÁ A TUČKOVÁ 2022; SMEJKALOVÁ A TUČKOVÁ 2024; ŠULCOVÁ A TUČKOVÁ 2022; ZLAMALOVÁ A TUČKOVÁ 2022).

Z těchto vyjádření je zřejmé, že Kateřina Tučková se v tématu interrupcí necítí vázána učením katolické církve, což potvrzují i další její vyjádření.

2.4 NÁZORY AUTORKY NA INTERRUPCE

V jednom z rozhovorů se novinářka ptá, zda se projevilo v příběhu, že autorka „během psaní porodila dvě děti“. Právě v tomto kontextu je odpověď Kateřiny Tučkové jednoznačná:

Já jsem tam vetknula třeba to, co si myslím o potratové politice a o vztahu katolické církve k tomuto tématu, to byly jedny ze zásadních pilířů této knížky. Je tam kapitola, která se jmenuje Agnieszčcin pláč a ta vznikla jako jedna z prvních [...]. Jeden ze základních kamenů tam byl od počátku, to je postavení ženy v katolické církvi jako matky a problematika interrupce (JANČÍKOVÁ A TUČKOVÁ 2022).

Jenže analýza románového narativu ukazuje, že právě tato kapitola (popisující důvody a průběh interrupce) nenabízí čtenáři žádná akceptovatelná pro-choice stanoviska. Nekompromisní pro-life postoje má dokonce i Lena, což je překvapující, jelikož její funkci autorka v jednom rozhovoru vysvětlila tím, že „potřebovala do příběhu postavu, která bude na všechna zjištění nahlížet s odstupem své profese, ateismu i duševního rozpoložení“ (PODSKALSKÁ A TUČKOVÁ 2022).

I když Tučková připouští určitou nejednoznačnost tématu interrupci, je rozhodně na pro-choice pozicích.

Chápu některé argumenty „tradičního“ pohledu, ale celkově stojím na straně práva žen nakládat se svým tělem podle svého. V tom jim nemá nikdo co diktovat, protože nikdo pak nebude v jejich kůži (VRTÍŠKOVÁ NEJEZCHLEBOVÁ A TUČKOVÁ 2022).

I problematika potratů a problematika toho, jak se katolická církev staví k ženám a k rozhodování žen o vlastní budoucnosti a vlastním těle, je pro mě jednou z palčivých otázek, které jsem se v tom románu snažila nastínit, nikoli vyřešit (SCHULZOVÁ A TUČKOVÁ 2022).

V dalším rozhovoru novinář Tomáš Maca otázku Agnieszčiny interrupce zužuje na to, že „její křesťansky založená rodina ji za to tvrdě odsoudí, aniž by přihlížela k činu, kterým se vůči ní její přítel provinil“ (MACA A TUČKOVÁ 2022). I autorčina odpověď zůstává v této rovině: „ano. Sama jsem se s podobným pokrytectvím setkala“ (IBID.). Tučková tedy říká, že znásilnění bylo logickým argumentem pro Agnieszku, aby zvolila interrupci, ale vůbec nezmiňuje, že samotná Agnieszka si to nemyslí.

To, zda podstoupit interrupci, je podle mého názoru soukromým rozhodnutím ženy, jejíhož těla a budoucnosti se týká. Případně

ještě muže, který dítě zplodil. Nikdo není v její kůži, takže ji nemá právo soudit [...]. Nemyslím si totiž, že žena k takovému zásahu do své tělesnosti přistupuje bezmyšlenkovitě a lehkovážně (JÁNOŠOVÁ A TUČKOVÁ 2022).

Rovněž tento autorčin výrok je v příkrém rozporu s vyzněním románu. Jednak kněz Stauber varoval, že možnost interrupce zneužijí „tisíce nezodpovědných“, jednak váhající Agnieszku dostrkala na interrupci kamarádka.

Tučková jako argument ve prospěch svěcení žen uvádí, že „ženy v mezních situacích potřebují s ohledem na ryze ženské záležitosti specifickou službu, jíž by se lépe zhostily svěcené kněžky“ (PODSKALSKÁ A TUČKOVÁ 2022). Snad jsou interrupce právě taková situace. Jenže románové řeholnice s interrupcí nesouhlasily, plod považovaly za člověka a odsloužily za něj rekviem, Agnieszku vedly na cestě pokání (za hřích).

3 DISKUSE

Analýza diskurzu mediálních rozhovorů, které poskytla Kateřina Tučková, ukazuje, že v otázce interrupcí autorka tvrdí o svém románu *Bílá Voda* něco jiného, než do něj reálně vepsala, její interpretace textu jsou v rozporu s fakticitou textu. Přitom a priori odmítáme, že by Tučková záměrně klamala a dodatečně vědomě překrucovala obsah románu.

Z nabízejících se metodologických postupů použijeme k vysvětlení tohoto nesouladu přístup analytické psychologie Carla Gustava Junga, hlavně jeho konceptu kolektivního nevědomí. Navíc je pro Junga „naprosto zřejmé, že psychologii – jako vědu o duševních procesech – lze uvést do vztahu s literární vědou“ (JUNG 2012, 165). Obsahy kolektivního nevědomí jsou součástí psychiky každého jednotlivce, ale nevyplývají z jeho osobní zkušenosti, protože byly získány výhradně díky „dědičnosti“ (IBID., 148). Jsou podobné instinktům, když se

projeví, nabývají neovlivnitelného nutkavého charakteru „automatismu“ (JUNG 1997, 39).

Kolektivní nevědomí je strukturováno archetypy (RYBANSKÝ 2022, 38). Tyto všelidské pravzory jsou transkulturní z hlediska prostoru a času, analogické motivy a témata se vyskytují u různých etnik v různých obdobích. Archetyp je „čistá přirozenost“, která člověka nutí, aby bez přemýšlení mluvil a dělal věci, jejichž smysl je pro něj nevědomý (JUNG 2012, 66). Mircea Eliade dodává, že i moderní člověk napodobuje archetypální úkony jako posvátné a rituální prototypy (ELIADE 1993, 10). Nepochybně k nim patří i akty plození, zrození a mateřství, jejichž románové ztvárnění je analyzováno v této studii.

Koncept kolektivního nevědomí a archetypů vztahuje Jung na uměleckou tvorbu v tom smyslu, že umělec „na jedné straně je člověkem a osobou, na druhé straně je však neosobním, tvůrčím procesem“ (JUNG 2012, 185). Z jungiánského hlediska „kreativní síla je mocnější než její nositel“ (VAN DEN BERK 2012, 18). Proto se dílo „pozvedá nad osobní úroveň a hovoří z ducha a srdce lidstva a k duchu a srdci lidstva se obrací“ (JUNG 2012, 185–186).

Zjevný rozpor mezi tím, co Kateřina Tučková do románu reálně vepsala (jako autorka), a tím, co o tom dodatečně říká v mediálních rozhovorech (jako občanka), vyplývá podle Jungovy teorie ze skutečnosti, že i ona „jako osoba může mít své nálady, úmysly a záměry i vlastní cíle, jako umělec je proti tomu člověkem ve vyšším smyslu, je kolektivním člověkem, který nese a utváří duši lidstva, která je činná nevědomě“ (IBID., 186–187). Proto v románu – ačkoli podle recenzentů užívá stereotypů – ještě i Lena zůstává na úrovni „ošklivého“ emotivního popisu průběhu interrupce a vůbec se nedostává k racionálním argumentům. Když totiž promluví kolektivní nevědomí, argumentující ratio jednotlivce musí mlčet.

Jung vysvětluje i situaci, kdy spisovatel interpretuje vlastní dílo: „básník je v nejhlubším smyslu nástrojem a z toho důvodu je níže než jeho dílo, a proto bychom od něho nikdy neměli očekávat interpretaci jeho vlastního díla“ (IBID., 190). Ještě radikálněji to vyjádřil Lev Se-

mionovič Vygotskij, který tvrdí, že autorský výklad je dodatečná racionalizace, sebeklam a snaha post factum se omluvit před vlastním rozumem (VYGOTSKIJ 1981, 71).

ZÁVĚR

Tato studie nehodnotila literárně-estetické kvality románu Kateřiny Tučkové *Bílá Voda*, ale sledovala specifické téma (motiv) interrupce v románu i následných mediálních rozhovorech autorky. Román je svérázný feministický manifest, který vůbec nepřipouští žádné pro-choice argumenty. Kateřina Tučková jako angažovaná občanka vědomě zastává pro-choice pozice, ale aniž by si to uvědomovala, je autorkou románu s pro-life poselstvím. Taková „disociabilita psýché“ (JUNG 1997, 24) však není stav „patologický ani jinak zvláštní; je to původní normální stav, zatímco celost psýché, shrnutá v jednotě vědomí, představuje ideální a nikdy nedosažený stav“ (IBID., 27). Prostřednictvím autorky v románu promluvíly prastaré hlasy univerzálního kolektivního nevědomí.

doc. PhDr. Pavel Rankov, PhD.

Katedra knižničnej a informačnej vedy

Filozofická fakulta

Univerzita Komenského v Bratislavě

pavel.rankov@uniba.sk

Tato stať byla zpracována v rámci grantového projektu VEGA
2/0163/22 *Literatura v bioetice a bioetika v literatuře*.

LITERATURA

- BAĐURA, Jaroslav. 2022. „Bíla Voda od Tučkové se bude líbit. Ale převratná kniha to není.“ *Patriot*, <https://www.patriotmagazin.cz/bila-voda-od-tucko-ve-se-bude-libit-ale-prevratna-kniha-to-neni> (přístup 14. 4. 2023).
- BALAŠTÍK, Miroslav a TUČKOVÁ, Kateřina. 2022. „Katolická církev ženy po staletí přehlíží.“ *Host* 38(3), s. 8–15.
- BLAŽEK, Radek, SKÁCELOVÁ, Karolína a TUČKOVÁ, Kateřina. 2023. „*Psát knihu je jako skládat puzzle*.“ Knižní klub, <https://podcasters.spotify.com/pod/show/knizniklub/episodes/KATEINA-TUKOV-Pst-knihu-je-jako-skladat-puzzle-e27fn5m> (přístup 11. 3. 2023).
- BOHÁČKOVÁ, Kamila a TUČKOVÁ, Kateřina. 2022. „V archívech mě to zkrátka baví.“ *Týdeník Rozhlas* (22), s. 12–15.
- ČERNÝ, Jan K. 2022. „Emancipované řeholnice Tučková vidí jako několikanásobné disidentky.“ *Pro Boha*, <https://proboha.cz/magazin/vira/protestant-evangnet-cz/2022/10/recenze-emancipovane-reholnice-jako-nekolikana-sobne-disidentky/> (přístup 4. 9. 2023).
- ČERNÝ, Michal. 2023. „Co nám chybí z Koinótes?“ *Christnet*, https://www.christnet.eu/clanky/6819/co_nam_chybi_z_koinotes.url (přístup 15. 4. 2023).
- ČOPJAKOVÁ, Kateřina. 2022. „Předat klíče kněžkám. Kateřina Čopjaková píše o dlouho očekávaném románu Kateřiny Tučkové.“ *Novinky.cz*, <https://www.novinky.cz/clanek/kultura-salon-predat-klice-knezkam-katerina-copjakova-pise-o-dlouho-ocekavanem-romanu-kateriny-tuckove-40395282> (přístup 13. 4. 2023).
- ČOPJAKOVÁ, Kateřina, Chuchma, Josef a Nagy, Petr. 2022. „Jaký je román Bílá Voda a jaká je pozice Kateřiny Tučkové v současné literatuře“ *ČT Art*, <https://art.ceskatelevize.cz/inside/diskuze-jaky-je-roman-bila-voda-a-jaka-je-pozice-kateriny-tuckove-v-soucasne-literature-smKol> (přístup 19. 9. 2023).
- DOBŘICKÁ, Linda. 2022. „Tajemství Bílé Vody.“ *Booxy*, <https://www.cbdb.cz/recenze-1583-tajemstvi-bile-vody> (přístup 13. 4. 2023).
- EDER, Kryštof. 2022. „Kladivo na řeholnice.“ *H7O. Časopis Host 7 dní online*, <https://casopishost.cz/clanky/11142-kladivo-na-reholnice> (přístup 16. 9. 2023).
- EISENHAMMER, Milan a Tučková, Kateřina. 2022. „Se strachem bojuji celý život, chápu antihrdiny, říká spisovatelka Tučková.“ *iDNES.cz*, https://www.idnes.cz/kultura/literatura/katerina-tuckova-spisovatelka-bila-voda-kniha-roman-psani.A220914_143506_literatura_dyn (přístup 14. 9. 2023).

- ELIADE, Mircea. 1993. *Mýtus o věčném návratu (Archetypy a opakování)*. Praha: Oikoymenh.
- FARNÁ, Hana. 2022. „Bílá Voda.“ *Christnet*, https://www.christnet.eu/clanky/6703/bila_voda.url (přístup 11. 9. 2023).
- HATAŠOVÁ, Lenka a TUČKOVÁ, Kateřina. 2022. „O ženském světě vím jako žena víc.“ *Šalina*, <https://www.salina-brno.cz/aktualni-cislo/3275-katerina-tuckova-o-zenskem-svete-vim-jako-zena-vic> (přístup 14. 4. 2023).
- JANČÍKOVÁ, Šárka a TUČKOVÁ, Kateřina. 2022. „Nedržet člověka v mlčícím davu. Román Bílá Voda Kateřiny Tučkové reflektuje postavení žen v katolické církvi od 50. let po 21. století.“ *Vltava*, <https://vltava.rozhlas.cz/nedrzet-cloveka-v-mlcim-davu-roman-bila-voda-kateriny-tuckove-reflektuje-8733991> (přístup 13. 4. 2023).
- JÁNOŠOVÁ, Soňa a TUČKOVÁ, Kateřina. 2022. „Ak novicka z kláštora otehotnela, muž za to dostal slušné peniaze“. *SME*, <https://kultura.sme.sk/c/22926547/katerina-tuckova-ak-novicka-z-klastora-otehotnela-muz-za-to-dostal-slusne-peniaze.html> (přístup 19. 9. 2023).
- JÁŠKO, Ľubomír. 2022. „Ženská odvaha z internácie na konci sveta.“ *Knihy na dosah*, <https://knihynadosah.sk/lubomir-jasko-zenska-odvaha-z-internacie-na-konci-sveta/> (přístup 15. 4. 2023).
- JUNG, Carl Gustav. 1997. *Archetypy a nevědomí. Výbor z díla II*. Brno: Nakl. T. Janečka.
- JUNG, Carl Gustav. 2012. *Člověk a kultura. Výbor z díla IX*. Brno: Nakl. T. Janečka.
- KADLECOVÁ, Kateřina a TUČKOVÁ, Kateřina. 2022a. „Kateřina Tučková včera obdržela Státní cenu za literaturu. Co o svém románu Bílá Voda prozradila?“ *Reflex*, <https://www.reflex.cz/clanek/rozhovory/112876/katerina-tuckova-vcera-obdrzela-statni-cenu-za-literaturu-co-o-svem-romanu-bila-voda-prozradila.html> (přístup 20. 9. 2023).
- KADLECOVÁ, Kateřina a TUČKOVÁ, Kateřina. 2022b. „V představách mi stále běhají řeholnice.“ *Reflex* 33(17), 20–26.
- KLÍČOVÁ, Eva. 2022. „Dějiny jako volný výběh pro literární postavy. Nejen o románu Kateřiny Tučkové Bílá Voda.“ *A2LARM*, <https://a2larm.cz/2022/05/dejiny-jako-volny-vybeh-pro-literarni-postavy-nejen-o-romanu-kateriny-tuckove-bila-voda/> (přístup 15. 4. 2023).
- KLÍČOVÁ, Eva a TUČKOVÁ, Kateřina. 2022. „Společnost dluží ženám odvyprávění jejich příběhů.“ *Heroine*, <https://www.heroine.cz/kultura/8323-spolec->

nost-dluzi-zenam-odvypraveni-jejich-pribehu-rika-spisovatelka-katerina-tuckova (přístup 14. 4. 2023).

KOLÁŘOVÁ, Marie a VYBÍRALOVÁ, Eva. 2023. „Skrytá církev a kněžská svěcení v románu Bílá Voda. K roli žen v církvi.“ *Christnet*, https://www.christnet.eu/clanky/6817/skryta_cirkev_a_knezska_sveceni_v_romanu_bila_voda_k roli_zen_v_cirkvi.url (přístup 13. 4. 2023).

KOPÁČ, Radim a TUČKOVÁ, Kateřina. 2022. „James Bond katolické církve.“ *Lidové noviny* 35(97), s. 7.

KROUPOVÁ, Šárka a TUČKOVÁ, Kateřina. 2022. „Nový román Bílá Voda psala Kateřina Tučková deset let, dvě verze zahodila.“ *iDNES*, https://www.idnes.cz/brno/zpravy/katerina-tuckova-spisovatelka-nova-kniha-bila-voda.A220128_071950_brno-zpravy_zubr (přístup 14. 9. 2023).

KUBALOVÁ, Kateřina a TUČKOVÁ, Kateřina. 2022. „Dodnes mám v hlavě unikové plány, říká o dětství s násilnickým otcem spisovatelka.“ *Český rozhlas*, <https://praha.rozhlas.cz/dodnes-mam-v-hlave-unikove-plany-rika-o-detstvi-s-nasilnickym-otcem-spisovatelka-8919216> (přístup 17. 9. 2023).

KUBÍČKOVÁ, Klára. 2022. „Bílá Voda ukazuje řeholnice jako hrdinky.“ *Vlasta.cz*, <https://www.vlasta.cz/clanek/recenze-bila-voda-katerina-tuckova-20220420.html> (přístup 18. 9. 2023).

KUBÍČKOVÁ, Klára a TUČKOVÁ, Kateřina. 2022. „Za ženy, které se samy nemohly hájit.“ *Vlasta.cz*, <https://www.vlasta.cz/clanek/rozhovor-katerina-tuckova-za-zeny-ktere-se-samy-nemohly-hajit-20260525.html> (přístup 19. 9. 2023).

KUBÍK, Jiří a TUČKOVÁ, Kateřina. 2023. „Příběhy žen zametené na okraj.“ *Seznam Zprávy*, <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/audio-podcast-galerie-osobnosti-autorka-bestselleru-smazala-800-stran-textu-mela-jsem-spatneho-vypravece-231967> (přístup 11. 12. 2023).

KUBÍKOVÁ, Hana. 2022. „Bílá Voda.“ *Na skok jinam*, <https://naskokjinam.blogspot.com/2022/04/katerina-tuckova-bila-voda.html> (přístup 14. 12. 2023).

LIŠKA, Martin. 2022. „Najít své poslání.“ *iLiteratura.cz*, <https://www.iliteratura.cz/clanek/45743-tuckova-katerina-bila-voda> (přístup 15. 9. 2023).

MACA, Tomáš a TUČKOVÁ, Kateřina. 2022. „Katolická církev přehlíží ženskou emancipaci. Mezi řeholnicemi byly i rebelky.“ *Aktuálně.cz*, <https://magazin.aktualne.cz/tuckova-katolicka-cirkev-prehlizi-zenskou-emancipaci-mezire/r~d58c03e6b97f11eca0d8ac1f6b220ee8/> (přístup 14. 9. 2023).

- MÁZDROVÁ, Kateřina a TUČKOVÁ, Kateřina. 2022. „Ta role mi nebyla pohodlná.“ *Respekt*, <https://www.respekt.cz/special/2022/nezmenim-beh-historie/ta-role-mi-nebyla-pohodlna> (přístup 20. 9. 2023).
- MITROFANOVOVÁ, Markéta. 2022. „Bílá Voda na Jesenicku, dříve vyhnanství, dnes cíl literárních turistů.“ *Novinky.cz*, <https://www.novinky.cz/clanek/cestovani-bila-voda-na-jesenicku-drive-vyhnanstvi-dnes-cil-literarnich-turistu-40404167> (přístup 10. 4. 2023).
- NAGY, Petr. 2022. „Kniha týdne a snad i roku. Kateřina Tučková napsala velký román o víře, totalitě a ženské emancipaci.“ *Deník N*, <https://denikn.cz/864418/kniha-tydne-a-snad-i-roku-katerina-tuckova-napsala-velky-roman-o-vire-totalite-a-zenske-emancipaci/> (přístup 12. 4. 2023).
- NEDOŠÍNSKÁ, Iva. 2022. „Ženy, víra a zlo.“ *Literární svět*, <http://literarnisvet.cz/zeny-vira-a-zlo/> (přístup 20. 9. 2023).
- NĚMEC, Vojtěch a TUČKOVÁ, Kateřina. 2023. „Po odeslání knihy do tisku se cítím jako splasklý balónek.“ *Tvar* 33(3), s. 4–6.
- NEZBEDA, Ondřej. 2022. „Pět fází smutku nad Státní cenou.“ *H7O. Časopis Host 7 dní online*, <https://www.h7o.cz/clanky/13466-pet-fazi-smutku-nad-statni-cenou> (přístup 18. 4. 2023).
- NEZBEDA, Ondřej et al. 2022. „Obdivuhodné gesto, nebo dobrý román?“ *Host* 38(5), s. 50–55.
- NOVOTNÁ, Iveta a TUČKOVÁ, Kateřina. 2024. „Dramatický příběh o ženách, víře a zlu ožívá na prknech Městského divadla Brno.“ *Český rozhlas Brno*, <https://brno.rozhlas.cz/dramaticky-pribeh-o-zenach-vire-a-zlu-oziva-na-prknech-mestskeho-divadla-brno-9178942> (přístup 14. 8. 2024).
- PAVLOVA, Olga. 2022. „Precizní řemeslo. Bílá Voda Kateřiny Tučkové.“ *A2* (19), s. 4.
- PODSKALSKÁ, Jana a TUČKOVÁ, Kateřina. 2022. „Řeholnice svlékali i znásilňovali. To mě šokovalo, říká autorka knihy Bílá Voda.“ *Deník.cz*, <https://www.denik.cz/literatura/rozhovor-katerina-tuckova-bila-voda.html> (přístup 12. 4. 2022).
- POLÁČEK, Tomáš a TUČKOVÁ, Kateřina. 2022. „Nejtěžší ze všech mých porodů.“ *Reportér* 3(91), s. 115–121.
- RACHMANOVÁ, Markéta a TUČKOVÁ, Kateřina. 2024. „Představa, že se užívím psaním byla sci-fi.“ *Radio Prostor*, <https://www.radioprostor.cz/clanek/predstava-ze-se-uzivim-psanim-byla-sci-fi-chybely-mi-vzory-rika-autorka-knihy-bila-voda-vzNda> (přístup 13. 4. 2023).

- RYBANSKÝ, Robert. 2022. „Archetypálny obraz ženy-matky na príkladoch mytologických systémov starovekého sveta.“ In *Svet v kríze. Od staroveku po súčasnosť*. Ed. Mária Kardis a Dominika Liptáková. Prešov: Prešovská univerzita, s. 37–57.
- ŘÁDNÁ, Petra. 2022. „Tučková pořád umí!“ *Tvar* 33(15), s. 3.
- SEDLÁČEK, Štěpán, TABERY, Erik, RYŠKOVÁ, Mireia et al. 2023. „Tučková probudila debatu o vztahu církve k ženám. Otázkou je mísení fikce a reality.“ *Respekt*, <https://www.respekt.cz/podcast/tuckova-probudila-debatu-o-vztahu-cirkev-k-zenam-ale-nekde-licence-reality-je-prilis-velka> (přístup 19. 9. 2023).
- SCHEINOSTOVÁ, Alena. 2022. „Bílá Voda – když je všeho přiliš.“ *Katolický týdeník. Příl. Perspektivy* 33(22), s. 5.
- SCHULZOVÁ, Eva a TUČKOVÁ, Kateřina. 2022. „Kateřina Tučková psala román Bílá Voda deset let.“ *iRozhlas*, https://www.irozhlas.cz/kultura/katerina-tuckova-bila-voda-jeptisky-zeny-cirkev-zneuzivani-sveceni-roman_2206062330_kac (přístup 20. 4. 2023).
- SMEJKALOVÁ, Ilona a TUČKOVÁ, Kateřina. 2022. „Psaní je někdy i celodenní šichta.“ *Vlasta* (16), s. 6–9.
- SMEJKALOVÁ, Ilona a TUČKOVÁ, Kateřina. 2024. „Život s knihou má dvě fáze.“ *Národní divadlo. E-magazín*, <https://www.narodni-divadlo.cz/cs/emagazin/katerina-tuckova-zivot-s-knihou-ma-dve-faze-dUv5cPZxTUGoxHU53Pk10g> (přístup 14. 8. 2024).
- SVOBODA, Zdeněk. 2022. „Román, který nás přežije.“ *Krajské listy*, <https://www.krajskelisty.cz/kultura/27018-recenze-katerina-tuckova-bila-voda-roman-ktery-nas-prezije.htm> (přístup 29. 3. 2023).
- SÝKORA, Peter. 2012. *Problematika interrupcií z filozoficko-etické perspektivy*. Trnava: Univerzita sv. Cyrila a Metoda.
- ŠULCOVÁ, Helena a TUČKOVÁ, Kateřina. 2022. „Nejdřív došel papír, pak začaly prskat předsádky, po deseti letech práce na bílé vodě mě už nemůže nic rozhodit.“ *YouRadio Talk. Mezi čtyřma očima*, <https://talk.youradio.cz/porady/mezi-ctyrma-ocima/katerina-tuckova-o-nove-knize-nejdrive-dosel-papir-pak-zacaly-prskat-predsadky-po-deseti-letech-prace-na-bile-vode-me-z-nemuze-nic-rozhodit> (přístup 19. 4. 2023).
- TOMÁŠ, Adam. 2022. „Jak psát o katolické církvi feministicky?“ *FullMoon* 12(138), s. 104.

- TOMEČKOVÁ, Karolína. 2023. „Limitované edici nejúspěšnější knihy loňského roku vtiskl novou tvář výtvarník Jaromír 99.“ *Kavárna nakladatelství Host*, <https://kavarna.hostbrno.cz/clanky/limitovane-edici-nejuspesnejsi-knihy-lonskeho-roku-vtiskl-novou-tvar-vytvarnik-jaromir-99> (přístup 14. 8. 2024).
- TORČÍK, Marek. 2022. „Nejlepší knihy roku? Tady jsou.“ *Deník N. Příloha Live* 4(23), s. II–IV.
- VAN DEN BERK, Tjeu. 2012. *Jung on Art. The Autonomy of the Creative Drive*. New York: Taylor Francis.
- TUČKOVÁ, Kateřina. 2022. *Bílá Voda*. Brno: Host.
- VÁPENÍČKOVÁ BILÍKOVÁ, Karin. 2022. „Bílá Voda.“ *Knihy Dobrovský*, <https://www.knihydobrovsky.cz/blog/recenze-bila-voda-10710> (přístup 23. 4. 2023).
- VLASÁK, Zbyněk. 2022. „Státní cena. Sloupek Zbyňka Vlasáka o letošní laureátce Kateřině Tučkové.“ *Novinky.cz*, <https://www.novinky.cz/clanek/kultura-salon-statni-cena-sloupek-zbynka-vlasaka-o-letosni-laureatce-katerine-tuckove-40412843> (přístup 18. 4. 2023).
- VLČKOVÁ, Martina a TUČKOVÁ, Kateřina. 2022. „Lepší než propadat bezmoci je něco dělat.“ *Knihometr*, <https://knihometr.cz/blog/rozhovor-katerina-tuckova> (přístup 19. 9. 2023).
- VRTÍŠKOVÁ NEJEZCHLEBOVÁ, Lenka a TUČKOVÁ, Kateřina. 2022. „Dostala jsem ledovou sprchu, říká spisovatelka Tučková. Ženám jsou v církvi vyhrazena jen místa v lavicích.“ *Deník N*, <https://denikn.cz/867448/dostala-jsem-ledovou-sprchu-rika-spisovatelka-tuckova-zenam-jsou-v-cirkvi-vyhrazena-jen-mista-v-lavicich/> (přístup 29. 12. 2022).
- VYGOTSKIJ, Lev Semjonovič. 1981. *Psychologie umění*. Praha: Odeon.
- ZIEGLER, Jan. 2022. „Bílá Voda Kateřiny Tučkové.“ *Neviditelný pes*, https://neviditelnypes.lidovky.cz/kultura/recenze-bila-voda-kateriny-tuckove-A220519_214707_p_kultura_nef (přístup 12. 4. 2023).
- ZLAMALOVÁ, Erika a TUČKOVÁ, Kateřina. 2022. „Kněžky? Nutná budoucnost katolické církve.“ *Týdeník Echo* (16), s. 36–39.
- ZUNOVÁ, Andrea. 2022. „Kateřina Tučková a Jiří Našinec dostali státní ceny.“ *Novinky.cz*, <https://www.novinky.cz/clanek/kultura-katerina-tuckova-a-jiri-nasinec-dostali-statni-ceny-40412456> (přístup 29. 12. 2022).